

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

sed tantum se habent, ut docet Scotus, tanquam A
dispositiones ad illud; quemadmodum qui sine
debita dispositione baptizatur, verè suscipit ba-
ptismum, licet indignè, quia talis actus bap-
tizati, non est de essentia baptismi, nec de intrin-
seca eius constitutione, sic qui sine dolore & con-
fessione peccatorum recipit à Sacerdote abso-
lutionem, verum & totum sacramentum poeni-
tentiae suscipit; quod tamen est absurdum &
erroneum.

Demum quod etiam satisfactio intrinsecè ad
constitutionem huius sacramenti concurrat, sic
ostenditur. Omne compositum constat intrinsecè
ex partibus suis, non tantum essentialibus, sed B
etiam integrantes; pedes siquidem & digiti cõ-
stituunt intrinsecè corpus humanum, licet sine
tantum de eius integritate: Atqui satisfactio est
pars saltem integralis sacramenti poenitentiae, ut
determinavit Tridentinum sess. 14. cap. 3. & col-
ligitur ex eo quod licet sacramentum poeniten-
tiae non sit primariò & essentialiter, nisi judi-
cium reconciliatorum peccatoris cum Deo, secun-
dariò tamen & integraliter sit insuper judi-
cium vindicativum juris divini laesi. In quo dif-
fert à baptismo, quod est sacramentum purae
reconciliationis: vindictio autem & ultio, sine
pœna & sine satisfactione esse non possit: Er-
go &c.

Adverte tamen, quod licet satisfactio non sit
pars essentialis, sed tantum integralis sacramenti
poenitentiae, ac proinde non possit dici de essentia
eius per modum partis, sed tantum de integritate
eius; verum tamen est dicere quod est de essentia
eius per modum connotati & obliqui, sive per
modum termini habitudinis transcendentalis &
essentialis ipsius; omne enim compositum, sive
substantiale, sive accidentale, essentialiter dicit
habitudinem ad partes suas, etiam præcisè inte-
grantes. Ex quo fit quod licet absque satisfactio-
ne, nondum in re exhibita, sed etiam imposita,
possit aliquando salvari essentia sacramenti poe-
nitentiae, imò & absque voto explicito satisfac-
tionis, sive desiderio eam adimplendi: quando
nimirum moribundus confessus absolvitur sine
imposita poenitentia, nõ tamen absque voto im-
plicito satisfactionis, sit ordinis ad illam.

§. II.

Solvuntur objectiones.

4. C Ontra primam partem conclusionis, pro
sententia Scoti objicitur primò: D. Thomas
infra quæst. 90. numerans omnes partes sacra-
menti poenitentiae, ex quibus intrinsecè constat,
non meminisse absolutionis. Item quæst. 84. art. 1.
vocat absolutionem complementum sacramenti
poenitentiae, quod tamen falsum videtur, si ab-
solutio sit de intrinseca ipsius constitutione, id
enim habebit per modum formæ, atque adeò
partis essentialis, quæ omnino distinguitur à com-
plemento.

5. Respondeo D. Thomam loco primùm citato
numerare partes huius sacramenti, non omnes
absolutè, sed eas duntaxat quibus a dæquata ipsius
materia conficitur: cum quo stat quod alia sit
præterea habens rationem formæ essentialis,
physicè ipsum componentis, scilicet absolutio,
quam secundo loco vocat quidem complemen-
tum, sed intrinsecum & essentialiter (nempe in ge-
nere formæ, quæ præbet primam rationem spe-

Tom. V.

ciei, sicut anima homini) non vero intrinsecum
& accidentale.

Contra secundam & tertiam partem conclu-
sionis, pro sententia Scoti objicitur secundo: Si
poenitentiae sacramentum non consisteret in sola
absolutione Sacerdotis, sed insuper ex actibus
poenitentis, contritione scilicet, confessione, & sa-
tisfactione, intrinsecè constitueretur, sequeretur
quod sacerdos non efficeret tale sacramentum;
subindeque quod non esset eius minister: Sed hoc
dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris ma-
nifesta videtur, nam actus poenitentis non effi-
ciuntur à Sacerdote ministrante sacramentum
poenitentiae, sed tantum absolutio: Ergo si poe-
nitentiae sacramentum non consistat in sola
absolutione, sed insuper ex actibus poenitentis in-
trinsecè componatur, Sacerdos non poterit dici
illud efficere.

Confirmatur: Illud omne ex quo intrinsecè
componitur sacramentum poenitentiae, causat
physicè gratiam ei propriam: Atqui sola absol-
utio hoc præstat, tum quia id docet D. Thomas in
4. dist. 22. quæst. 2. art. 1. quæstionem. 1. ad 2. & 3.
tum etiam quia ratio id suadet; si enim actus poe-
nitentis physicè causarent gratiam in sacramen-
to poenitentiae, poenitens diceretur seipsum iusti-
ficare, dare sibi gratiam, & remittere peccata, imò
& seipsum absolvere; quandoquidem sacerdos
ided solum dicitur poenitentem absolvere, quia
gratiam peccati remissivam in eo physicè cau-
sat, per verba absolutionis quæ profert: Ergo sa-
cramentum poenitentiae in sola absolutione con-
sistit.

Ad objectionem respondeo, negando seque-
lam Majoris: quemadmodum enim agens natu-
rale, licet non producat materiam, imò aliquan-
do neque formam, eo tamen ipso quod eam in-
troducatur in materiam, dicitur producere compo-
situm, v. g. homo dicitur generare hominem, ex
eo solum quod animam uniat corpori; efficere al-
bum, præcisè ex eo quod introducat albedinem
in subiecto; sic Sacerdos verè dicitur ministrare
hoc sacramentum, illudque efficere, non obstante
quod materiam ejus, in actibus poenitentis consi-
stentem, non efficiat; ex eo præcisè quod formam
in absolutione consistentem, vel physicè, vel mo-
raliter tali materiæ uniat.

Ad confirmationem, concessa Majori, nego
minorem, nam ut docet D. Thomas hic art. 1. ad
3. & quæst. 28. de verit. art. 8. ad secundum, sacra-
mentum poenitentiae ratione utriusque partis ma-
teriæ & formæ causat gratiam. Neque oppositum
docet in quarto sent. citato in argumento, sed tan-
tùm ait solam formam huius sacramenti habere
per se primò virtutem efficiendi gratiam, cum
quo stat quod actus poenitentis, secundariò, & mi-
nùs principaliter, & ratione, alterius, scilicet for-
mæ absolutionis, gratiam ex opere operato pro-
ducant, ut idem S. Doctor hic quæst. 86. sequen-
ti art. 6. manifestè declarat, his verbis: *Actus hu-
mani qui sunt ex parte peccatoris, materialiter se
habent in sacramento poenitentiae: omne autem sa-
cramentum producit effectum suum, non solum vir-
tute formæ, sed etiam virtute materiæ, ex utroque
enim est unum sacramentum: unde sicut remissio
culpe fit in baptismo non solum virtute formæ, sed
etiam virtute materiæ, scilicet aquæ, principaliter
tamen virtute formæ, ex qua ipsa aqua virtutem
recipit; ita etiam & remissio culpe est effectus poe-
nitentiae, principalis quidem ex virtute clauis, quas*

Qu. iij.

quas

quas habent ministri, ex quorum parte accipitur id quod est for male in hoc sacramento; secundario autem ex vi actuum penitentis, pertinentium ad virtutem penitentiae, tamen prout hi actus aliquantulum ordinantur ad claves Ecclesiae. Per quod patet ad primam probationem Minoris.

Ad secundam verò, nego sequelam, quia propositiones illae, homo se justificat, sibi dat gratiam, absolute prolatae, ex vi terminorum, & ex modo loquendi, significant virtutem propriam & principalem in homine ad sui justificationem; si tamen proferrentur cum addito, & intelligerentur de causa instrumentali, possent concedi: in nullo tamen sensu verum est dicere, quod poenitens seipsum possit absolvere; non enim ideo precise minister sacramenti poenitentiae dicitur verè & propriè absolvere poenitentem, quod habeat rationem instrumenti physici in causalitate gratiae, sed quia insuper per modum Iudicis causalitatem remissionem peccatorum, quod poenitenti nullâ ratione potest competere, cum in tribunali poenitentiae, non sit Iudex, sed reus, & accusator sui.

60. Obijcies tertio: Partes componentes totum, requirunt aliquam conjunctionem: Sed contritio & confessio nullam cum absolutione conjunctionem requirunt, cum eam multo tempore praecedere possint: Ergo cum ea sacramentum poenitentiae componere nequeunt.

Respondeo ad constitutionem compositi physici, requiri physicam partium conjunctionem, ad constitutionem verò compositi moralis, quale est sacramentum poenitentiae, sufficere conjunctionem moralem, qualis intercedere solet inter accusationem Rei & sententiam Iudicis; vel qualis inter consensum conjugum requiritur & sufficit in matrimonio, in quo consensus unius multo tempore praecedere potest consensum alterius.

61. Obijcies quarto: Potest dari sacramentum poenitentiae sine confessione, per signa tantum, ut de moribundis docet Rituale Pauli V. Item potest dari sacramentum poenitentiae validum, sed informe, defectu contritionis seu doloris sufficientis: Ergo confessio & contritio non constituentur intrinsecè & essentialiter sacramentum poenitentiae.

Respondeo negando Antecedens, quoad utramque partem, nam in moribundo cum signa subeant vicem verborum (sicut nutus in matrimonio) eorum exhibitio rationem locutionis & confessionis habet. Ad illud quod dicitur, nego posse absque ullo dolore dari sacramentum poenitentiae validum, cum hujus sacramenti forma cadere nequeat nisi in peccato aliquo dolore affecta: quinam verò ad illius valorem requiratur, & sufficiat, dicemus infra cum de contritione agemus.

62. Obijcies quintò pro sententia Durandi: Omnis pars compositi sensibilis, quale est sacramentum, debet esse sensibilis: Sed contritio non est sensibilis: Ergo non est pars sacramenti poenitentiae.

Respondeo primò, Majorem non esse universaliter veram, nam homo est aliquod totum corporeum, & sensibile, non tamen una ex partibus ex quibus constat nimirum anima, neque corporea est, neque sensibilis.

Respondeo secundò, sufficere quod totum sacramentum sit sensibilis per se, & qualibet ejus pars sit sensibilis per se, vel per aliud: quamvis

A autem contritio non sit sensibilis per se, sed tamen sensibilis per confessionem exteriorem, quae nunc significat cōfitementem suam peccata, de illis aliquem dolorem concipere.

Obijcies sextò pro sententia Martij: Satisfactio esset pars integralis sacramenti poenitentiae, ei corresponderet partialis forma, sicut quia in sacramento Extremæ-Unionis distinguntur plures unctiones ipsam integrantes, cuiuslibet correspondet partialis forma: Sed consequens non videtur posse admitti, quandoquidem unica est in isto sacramento absolutionis forma: Ergo nec Antecedens.

B Respondeo primò, negando sequelam Martij: & paritate probationis ei conjunctae: licet enim in Ordine & in Extrema-Unionis, et peculiari Christi institutione, contingat singulis partibus materiae, correspondere singulas formas parciales; non tamen hoc est necessarium in alio sacramento, sed unica forma in sacramento poenitentiae, quae est absolutio, cadit supra omnes actus poenitentis; eos vel physice, ratione factus effectus; vel moraliter, actuus & determinatus in ratione utrius ad quatuor signi gratia.

Responderi potest secundò, satisfactio in sacramento poenitentiae correspondere formam partialem nimirum sententiam per quam injungitur à Sacerdote, sicut enim satisfactio in virtute clavium, est de integritate materiae hujus sacramenti, ita sententia per quam injungitur de integritate formae consistentis essentialiter in absolutione.

§. III.

Corollaria notata digna.

E X dictis hactenus constat primò, sacramentum poenitentiae supponere in recto propterea poenitentis, & absolutione Sacerdotis, non ex his partibus sit sensibile signum gratiae remissionis & remissionis peccatorum.

Constat secundò, hoc sacramentum appellari reconciliationis ab effectu, absolutionis a forma, confessionis à minori parte materiae, poenitentiae ab ipsa contritione, nunquam verò dicitur sacramentum satisfactionis, quia haec licet sit de integritate, non est tamen de essentia.

Constat tertio, impositionem manuum non requiri necessariò in hoc sacramento, cum quia nullibi in declaratione actuum ex quibus hoc sacramentum constat, mentio fit impositionis manuum; & licet olim in usu fuerit, & nunc etiam sit, nunquam tamen habita fuit pro simpliciter necessaria, imò nec semper & ubique adhibita ab omnibus. Tum etiam, quia aut dicitur D. Thomas hic art. 4. impositio manuum in sacramenti Ecclesiae sit ad designandum aliquem

E copiosum gratiae effectum, quo illi quibus manus imponuntur quodam modo per quandam similitudinem continuantur ministris in quibus copia gratiae esse debet. Et ideo manus impositio fit in sacramento Confirmationis, in quo confertur plenitudo Spiritus Sancti; & in sacramento Ordinis, in quo confertur quaedam excellentia potestatis in divinis mysteriis. Sacramentum autem poenitentiae non ordinatur ad consequendam aliquam excellentiam gratiae, sed ad remotionem peccatorum: unde ad hoc sacramentum non requiritur manuum impositio, sicut nec etiam ad bapti-